

Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2000

Mark Deweerdt

*Licentiaat in de Politieke Wetenschappen
Politiek redacteur bij De Financieel-Economische Tijd*

I. Regering

Bevoegdheidsherschikking – Bij besluit van de Vlaamse regering van 14 april 2000 (*Belgisch Staatsblad* van 21 april 2000, eerste uitgave) droeg Bert Anciaux (VU) zijn ministeriële bevoegdheid voor huisvesting, stadsvernieuwing en stedelijk beleid over aan zijn partijgenoot Johan Sauwens. Bij de vorming van de Vlaamse regering had de Juridische Dienst van het Vlaams Parlement gesteld dat uit artikel 76 van de bijzondere wet over de hervorming der instellingen (BWHI) van 8 augustus 1980, dat bepaalt dat leden van de Vlaamse regering die in het arrondissement Brussel-Hoofdstad wonen slechts met raadgevende stem kunnen beraadslagen over gewestelijke aangelegenheden, voortvloeit dat de betrokkenen geen gewestbevoegdheden kunnen uitoefenen. Anciaux verkeerde in dat geval. De Vlaamse regering was evenwel van oordeel dat er geen juridische bezwaren waren tegen de uitoefening van de gewestbevoegdheid voor huisvesting, stadsvernieuwing en stedelijk beleid door Anciaux en had hem die portefeuilles toegekend. Niettemin achtte de Vlaamse regering het aangewezen de kwestie voor te leggen aan de Raad van State. Op 8 februari verklaarde de Raad van State het verzoek van de Vlaamse regering om over de bevoegdheidskwestie advies te geven, onontvankelijk, omdat het een aangelegenheid betrof die aanleiding kon geven tot een rechtsgeding. Ook na de beslissing van de Raad van State bleef de Vlaamse regering van mening dat Anciaux gewestbevoegdheden kon uitoefenen. Ter wille van de rechtszekerheid achtte zij het niettemin aangewezen tot een bevoegdheidsherschikking over te gaan.

CVP-parlementslid Carl Decaluwé, die in februari door Anciaux uit de raad van bestuur van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij was verwijderd, betwistte eind april bij de Raad van State de rechtsgeldigheid van dat besluit, onder meer omdat Anciaux, volgens de BWHI, niet mocht meebeslissen over materies die uitsluitend op het Vlaams Gewest betrekking hebben. In een arrest van 16 oktober 2000 gaf de Raad van State Decaluwé gelijk; het ontslagbesluit werd vernietigd.

Volvo-incident – Minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen Mieke Vogels (Agalev) kwam in mei in opspraak omdat ze in de nieuwsbrief van een Antwerpse garage omstandig had uitgelegd waarom “ze een Volvo van Verbeeck Motors kiest”. In het Vlaams Parlement las minister-president Patrick Dewael op 16 mei een brief van Vogels voor, waarin ze zei “naïef in de fout” te zijn gegaan en erkende dat haar handelen niet in overstemming was met de Deontologische Code

van de leden van het Vlaams Parlement, die de regeringsleden weliswaar niet ondertekend hadden maar waarvan ze, in een brief van 28 februari 2000 van Dewael aan parlamentsvoorzitter Norbert de Batselier, de naleving toegezegd hadden. Volgens Dewael had Vogels evenwel niet de intentie gehad de Code te overtreden en had zij geen fout begaan.

Kleurennota – Op 17 februari werd bekend dat de Vlaamse regering het project 'Vlaanderen-Europa 2002' dat de eerste regering-Van den Brande in 1993 op het getouw had gezet, opdoekte. 'Vlaanderen-Europa 2002' sloeg enerzijds op een toekomstgerichte beleidsvisie voor de periode tot 2002, het jaar van de 700^{ste} verjaardag van de Guldensporenslag, die de daaropvolgende jaren (tot het einde van de tweede regering-Van den Brande) goeddeels gerealiseerd werd, en anderzijds op een daaraan in 1994 toegevoegd 'bewegingsluik' dat beoogde de Vlaamse identiteit te versterken en Vlaanderen, in de aanloop naar 2002, meer internationale bekendheid te geven. In dat kader waren onder meer opgericht : de vzw Elfdaagse Vlaanderen-Europa 2002, die de 11-julivieringen een nieuw elan en een eigentijdse kleur wilde geven, de vzw Topsport Vlaanderen, de Stichting Europese Cultuur en de wielerploeg Vlaanderen 2002. Volgens minister-president Dewael was uit een evaluatie gebleken dat het project ontspoord was in een parallel subsidiëringscircuit. Bepaalde initiatieven zouden weliswaar behouden blijven, maar de benaming 'Vlaanderen-Europa 2002' zou niet meer worden gebruikt.

Tegelijk met het einde van 'Vlaanderen-Europa 2002' kondigde Dewael aan dat hij op 11 juli een nieuw toekomstproject voor Vlaanderen zou voorstellen. Op 17 februari begon hij daartoe gesprekken met een honderdvijftigtal prominenten uit de economische, sociale, culturele en educatieve wereld. De resultaten daarvan vonden hun neerslag in een tekst die vervolgens door de Vlaamse regering werd besproken en uitmondde in de zogenaamde *Kleurennota* die de Vlaamse regering op 30 juni goedkeurde en die een "toekomstgerichte" en "ambitieuze" visie op Vlaanderen uittekende.

Volgens de nota zijn creativiteit, kennis en engagement de belangrijkste troeven waarover Vlaanderen beschikt. Vlaanderen zou die troeven moeten uitspelen om een "trempunt" te worden dat kennis en talent ontwikkelt (lerend trempunt en ondernemend trempunt), aantrekt (fysiek en virtueel trempunt en gastvrij trempunt) en exporteert, een trempunt ook "waar iedereen tot zelfontplooiing kan komen en waar het goed is om leven".

Aan de uitnodiging via het internet te reageren op de *Kleurennota* en er op die manier een maatschappelijk debat over op gang te brengen, werd weinig gevolg gegeven.

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) maakte op 12 juli de platformtekst *Een uitgestoken hand* bekend, die als aanvulling op de *Kleurennota* werd voorgesteld en krachtlijnen voor het beleid voor de volgende tien jaar bevatte. De SERV had op 19 januari al aangekondigd een initiatief te zullen nemen voor het uittekenen van de krijtlijnen voor een vernieuwde sociaal-economische beleidsvisie op middellange en lange termijn. De aankondiging was een reactie op de oproep die VEV-voorzitter Karel Vinck in oktober 1999 had gedaan, om een

Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2000

Vlaamse Conferentie te organiseren waarop de overheid, de sociale partners, de academische wereld en andere maatschappelijke krachten een maatschappijvisie voor de 21^{ste} eeuw zouden ontwikkelen. De vakbonden en de andere sociale partners (NCMV en Boerenbond), die zich gepasseerd voelden, hadden kregelgig op die oproep gereageerd. Minister-president Dewael had op 12 januari, tijdens de nieuwjaarsreceptie van het VEV, de medewerking van de Vlaamse regering aan de voorbereiding en de organisatie van een dergelijke Conferentie toegezegd. Met de mededeling van 19 januari eiste de SERV de primordialeit in de formulering van een sociaal-economische langetermijnvisie op.

Op 14 september, aan het begin van het nieuwe politieke jaar, riep Dewael op tot een brede sociaal-economische dialoog over de *Kleurennota* en nodigde hij de sociale partners uit mee te werken aan de invulling ervan, op basis van hun platformtekst. Hij stelde de oprichting voor van werkgroepen, die onder het voorzitterschap van een regeringslid en met medewerking van de SERV-partners en andere actoren uit het maatschappelijke middenveld teksten zouden opstellen die nadien in een Vlaamse Conferentie besproken zouden worden. Op 30 oktober, bij het begin van het overleg over een werkgelegenheidsakkoord 2001-2002, maakten de Vlaamse regering en de sociale partners afspraken over de Vlaamse Conferentie. Zowel de *Kleurennota* als de SERV-tekst zou als leidraad dienen. Een en ander zou in 2001 zijn beslag krijgen.

Intergouvernementeel overleg – Op 4 oktober had in de Waals-Brabantse gemeente Terhulpen (La Hulpe) een gezamenlijke vergadering van de Vlaamse en de Waalse regering plaats. Het was de eerste keer dat zoiets gebeurde. De ‘historische’ vergadering had een hoge symboolwaarde en werd een illustratie genoemd van de verbeterde communautaire verstandhouding. Er werden afspraken gemaakt over onder meer gezamenlijke acties ten aanzien van de Europese Unie, het gratis gebruik (vanaf 1 januari 2001) van de bussen en trams van het VVM-net (Vlaanderen) en het TEC-net (Wallonië) door 65-plussers, en de verbreding van het Albertkanaal tussen Wijnegem en Antwerpen voor schepen tot 9000 ton. [Als gevolg van die laatste beslissing schraptte de Vlaamse regering op 6 oktober het tracé voor het omstreden duwvaartkanaal Oelegem-Zandvliet op het gewestplan. Door de verbreding van het Albertkanaal zou de aanleg van het duwvaartkanaal overbodig worden.] Een werkgroep zou de meest geschikte oplossing zoeken voor de verbinding van de A8 (Brussel-Doornik) met de Brusselse Ring, via de rondweg om Halle.

Op 12 december had minister-president Dewael een ontmoeting met zijn Brusselse ambtgenoot, François-Xavier de Donnée. Dewael wees een gezamenlijke vergadering van de Vlaamse met de Brusselse regering uitdrukkelijk van de hand, om te beklemtonen dat Brussel geen volwaardig gewest is. Hij zei dat er weliswaar samenwerking nodig was tussen Vlaanderen en Brussel, maar dat die bilateraal tussen de bevoegde ministers geregeld moest worden. De ontmoeting tussen Dewael en de Donnée verliep in een veeleer ijzige sfeer, omdat Dewael enkele dagen voordien, in *Le Soir* van 9 december, had gezegd dat Brussel nooit een derde volwaardig gewest kon worden, gelijk aan Vlaanderen en Wallonië, dat het als gewest economisch niet leefbaar was en dat het een “Europees district” zou moeten

Mark Deweerdt

worden "met een specifiek statuut en een financiering die aangepast is aan zijn functie als hoofdstad". Van Franstalige zijde werd scherp gereageerd op de uitlatingen van Dewael. De Donnée noemde het idee van Dewael "onhaalbaar en onrealistisch".

II. Parlement

Bij decreet van 17 juli 2000 (*Belgisch Staatsblad* van 1 september 2000) richtte het Vlaams Parlement, in uitvoering van het regeerakkoord van 13 juli 1999, het Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek op. Onder wetenschappelijk en technologisch aspectenonderzoek (WTA) wordt verstaan "het geheel van activiteiten en alle daarbij gebruikte methoden om zo vroeg mogelijk de verschillende aspecten en gevolgen van een wetenschappelijke en technologische ontwikkeling, liefst in hun onderlinge samenhang, te bestuderen in het licht van de maatschappelijke inpasbaarheid ervan". Het instituut werd opgericht om het Vlaams Parlement te ondersteunen in de besluitvorming in wetenschappelijke en technologische aangelegenheden. Het bestaat uit een raad van bestuur van zestien leden, van wie de helft volksvertegenwoordigers, en een wetenschappelijk secretariaat.

Bij de bespreking van twee voorstellen van decreet van VU&ID en Agalev resp. van parlementsvoorzitter Norbert de Batselier (SP) in de commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming (2 mei), bleek er in het Vlaams Parlement geen meerderheid te zijn om nog vóór de gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober de cumulatie van een parlementair mandaat met een lokaal uitvoerend mandaat te verbieden. Het voorstel dat De Batselier op persoonlijke titel had ingediend, breidde het cumulatieverbod uit tot een beroepsactiviteit als werknemer, zelfstandige of bestuurder van vennootschappen. Uit cijfers die De Batselier bij de bespreking verstrekke, bleek dat 43,4 % van de CVP-parlementsleden, 41,6 % van de VU&ID-parlementsleden, 35 % van de SP-parlementsleden en 29,6 % van de VLD-parlementsleden schepen, burgemeester of OCMW-voorzitter waren. Bij het Vlaams Blok en Agalev kwamen dergelijke cumulaties niet voor.

De Financieel-Economische Tijd meldde op 21 december dat de voorzitters van de Vlaamse partijen op 30 november overeengekomen waren om, ter aanvulling van de federale partijfinanciering, aan de Vlaamse politieke partijen een dotatie toe te kennen ten laste van de begroting van het Vlaams Parlement. Het zou gaan om een som van 200 miljoen frank. Een technische werkgroep zou de afspraak tegen 25 januari 2001 in een voorstel van decreet gieten. Het Waals Parlement geeft de Franstalige partijen sinds 1996 een aanvullende financiering (105 miljoen frank).

III. Hervorming administratie

Op een bijzondere vergadering in Leuven legde de Vlaamse regering op 19 februari de krachtlijnen vast van een grondige hervorming van de administratie. In het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zouden de zeven departementen vervangen worden door een nog te bepalen aantal kerndepartementen, die instaan voor de beleidsvoorbereiding en de beleidsevaluatie. Het zogenaamde matrixmo-

del, waarin het college van secretarissen-generaal als 'koepel' boven de departementen een centrale plaats inneemt, zou worden verlaten; de departementen zouden onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van een minister komen. De beleidsuitvoerende taken zouden worden toevertrouwd aan intern of extern verzelfstandigde agentschappen (IVA's of EVA's), waaronder de bestaande Vlaamse openbare instellingen (VOI's), waarmee de regering beheersovereenkomsten zou sluiten. De Vlaamse regering nam zich voor het primaat van de politiek te herstellen, door de beleidsbepaling weg te halen bij de raden van bestuur van de VOI's en weer bij de regering te leggen.

Het hervormingsplan voorzorg voorts in de veralgemening van het mandaatsysteem (de tijdelijke aanstelling van leidinggevend), een herziening van het beloningsbeleid en de verhoging van de interne mobiliteit. Een en ander zou de slagkracht en de klantvriendelijkheid van de administratie moeten verhogen en de dienstverlening verbeteren.

Op 7 april stelde de Vlaamse regering de secretarissen-generaal Eric Stroobants en Leo Victor tot bijzonder commissaris aan. Zij kregen de opdracht tegen het einde van het jaar voorstellen te formuleren ter uitvoering van de principiebeslissingen van 19 februari, meer bepaald een kaderregeling voor de bestuurlijke organisatie, de afbakening van homogene beleidsdomeinen, een prefiguratie van de nieuwe organisatiestructuur en een methodologie voor de uitwerking van de nieuwe structuur per beleidsdomein.

De Financieel-Economische Tijd schreef op 29 juli dat Norbert de Batselier, als woordvoerder van de SP in deze materie, op 25 juli, tijdens een toespraak voor socialistische topambtenaren op het kabinet van SP-minister Stevaert, forse kritiek op het hervormingsplan had uitgeoefend. Hij noemde het voorstel om beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering op te splitsen "onjuist, ongewenst en achterhaald" en zei dat het herstel van het primaat van de politiek dreigde uit te draaien "op een politieke betutteling van de ambtenarij". Volgens de *Tijd* vreesde de SP dat het hervormingsplan een middel was om de "blauwe greep" op de administratie te versterken. De Batselier kreeg bijval van CVP-fractie leider Eric van Rompuy, die in een mededeling diens kritiek onderschreef.

Minister van Ambtenarenzaken Sauwens deed de kritiek af als "de zoveelste uiting van de oude politieke cultuur". Hij zei dat de SP en de CVP hun bastions in de ambtenarij wensten te beschermen, maar dat dit niet zou lukken. Sauwens ontkende dat er sprake zou zijn van een "grote blauwe golf van benoemingen". Tegenover de VRT-radio (31 juli) zei VLD-voorzitter De Gucht dat hij geen plannen had om een "blauwe benoemingsgolf" te organiseren in de Vlaamse administratie, maar dat hij wel een einde wilde maken aan de "wildgroei van de politisering" uit de vorige regeerperiodes.

In het debat over de Septemberverklaring van de Vlaamse regering herhaalde SP-fractie leider Gilbert Bossuyt op 27 september in het Vlaams Parlement dat zijn partij wilde dat beleidsvoorbereiding en -uitvoering samengehouden worden in strategische planningsteams, waarbij topambtenaren van ministeries en VOI's op voet van gelijkheid het beleid ondersteunen, en dat ambtenaren aangeworven en bevorderd worden op basis van strenge en objectieve procedures. Hij drong aan op een parlementair debat over de hervorming van de administratie.

Mark Deweerdt

Op 29 september besliste de Vlaamse regering "de afgesproken timing" van de reorganisatie van het Vlaamse overheidsapparaat "onverkort te handhaven". Minister Stevaert beklemtoonde in een eigen mededeling dat de beslissing enkel "de timing en de werkwijze" betrof, niet de inhoud van de hervorming. *De Standaard* (30 september) concludeerde daaruit dat het in de Vlaamse regering bleef "rommelen over de voorgenomen hervorming van de Vlaamse administratie".

Op 17 november keurde de Vlaamse regering de nieuwe organisatiestructuur van het overheidsapparaat goed. Zoals in Leuven was afgesproken, zou de matrixstructuur worden verlaten. Het ene ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, met zijn twee horizontale en vijf verticale departementen, overkoepeld door een college van secretarissen-generaal, zou worden vervangen door dertien ministeries: Diensten van de minister-president; Buitenlands beleid en Internationale samenwerking; Wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid; Bestuurszaken; Financiën en Begroting; Onderwijs en Vorming; Welzijn en Volksgezondheid; Cultuur, Sport en Media; Economie, Werkgelegenheid en Toerisme; Landbouw; Leefmilieu en Natuurbehoud; Mobiliteit; Ruimtelijke ordening, Huisvesting, Monumenten en Landschappen.

De ministeries zouden bestaan uit een departement dat voor de beleidsvoorbereiding en -evaluatie instaat, en uit interne en externe verzelfstandigde agentschappen die met de beleidsuitvoering belast worden. De hoofden van de departementen en agentschappen zouden een mandaat van zes jaar krijgen, dat slechts één keer kan worden verlengd. Daarna moeten ze naar een andere dienst roteren.

In elk ministerie zou er een beleidsraad komen, waarvan de leidinggevende ambtenaren van het departement en van de agentschappen deel uitmaken. Daarmee zou de kruisbestuiving tussen beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering mogelijk blijven, waar de SP had op aangedrongen. De chefs van de agentschappen zouden op gelijke hiërarchische voet staan met die van de departementen. Een beleidsraad zou worden voorgezeten door de bevoegde minister of zijn kabinetschef. De ministeries zouden geleidelijk het werk van de ministeriële kabinetten overnemen, zodat de kabinetten gehalveerd zouden kunnen worden.

Op 8 december keurde de Vlaamse regering de principes van het nieuwe beloningsbeleid goed, dat niet langer gebaseerd zou zijn op enkel diploma's en anciënniteit. Het basissalaris zou worden bepaald op grond van het 'gewicht' van de functie. Daarnaast zou er een variabel, prestatiegebonden salaris komen, dat 15 tot 20 % van het basissalaris kan bedragen en bestaat uit individuele boni, teamboni, een pensioenplan, bijdragen in het woon-werkverkeer en een aandelenoptieplan. In 2001 zou voor 2.000 ambtenaren met prestatiebeloning begonnen worden.

IV. Begrotingsbeleid

De Vlaamse regering rondde op 31 maart de controle van de begroting voor 2000 af. De groeiëraming werd opgetrokken van 1,8 naar 2,5 %. Door een lichte toename van de inkomsten, de vermindering van enkele begrotingsposten en de aanwending van niet-gebruikte kredieten (ca. 7 miljard frank) van de Vlaamse openbare instellingen (VOI's) van het begrotingsjaar 1999 beschikte de Vlaamse regering over ca. 12 miljard frank bijkomende, grotendeels eenmalige beleidsruimte. Daarvan

werd 6,2 miljard frank gebruikt om een deel van de achterstand in de uitbetaling van economische expansiesteun weg te werken. Twee miljard frank werd bestemd om een andere 'last uit het verleden' op te ruimen : de hoger dan geraamde kostprijs van onderhouds- en verdiepingswerken in de Westerschelde en de berging van scheepswrakken. Voor het onderhoud van de binnenwateren werd 650 miljoen frank gereserveerd. Extra geld was er ook voor de loonharmonisering in de social-profitsector (waarover op 29 maart een akkoord was gesloten met de vakbonden), de inburgering van vreemdelingen, de verhoging van het vakantiegeld van ambtenaren en leerkrachten, en nieuw te sluiten CAO's voor de ambtenaren en de leerkrachten. Ten slotte paste de Vlaamse regering het tekort op de begroting van de Vlaamse Gemeenschapscommissie in Brussel (294 miljoen frank) bij. Het overschot op de begroting werd verhoogd van 9,7 naar 10,8 miljard frank. Het Vlaams Parlement keurde op 5 juli een ontwerpdecreet goed dat de Vlaamse regering machtigde de participatie van de Vlaamse overheid in de Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen (GIMV) terug te brengen tot 25 % plus één aandeel (decreet van 17 juli 2000, *Belgisch Staatsblad* 11 augustus 2000). In 1997 had de Vlaamse overheid al 19,9% van haar participatie naar de beurs gebracht. Sindsdien had zij, via de Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM), nog 70 % van de GIMV-aandelen in haar bezit. De verdere kapitaalheroschikking zou de GIMV in staat moeten stellen verder door te breken op de Europese en, vooral, de internationale markt.

Op 25 september stelde minister-president Dewael in het Vlaams Parlement de krachtlijnen van de begroting voor 2001 voor. De regering, die rekende met een groei van 2,5 % en een inflatie van 1,5 %, raamde haar inkomsten op 666,6 miljard frank (tegenover 630 miljard in de aangepaste begroting voor 2000) en nam zich voor 661,2 miljard frank uit te geven (aangepaste begroting 2000 : 619,2 miljard). Het begrotingsoverschot bedroeg 5,4 miljard frank. Als ook de aflossingen, de reserveringen voor het Zorgfonds en het Pensioenfonds, en de schuldtoename bij Aquafin werden verrekend, kwam het saldo op 13,9 miljard frank, precies het bedrag dat de Hoge Raad van Financiën oplegde.

Door de middelenaangroei en de heroriëntering van begrotingskredieten kon de regering voor ongeveer 25 miljard frank nieuwe beleidsmaatregelen nemen. Extra geld werd uitgetrokken voor in hoofdzaak een belastingkorting (6,4 miljard), levenslang leren (1 miljard), de verlichting van de werkdruk in het onderwijs (1 miljard), wetenschapsbeleid (2 miljard), de omzetting van DAC-banen in de social-profitsector in de reguliere arbeidsplaatsen (4,3 miljard), de inburgering van allochtone nieuwkomers (500 miljoen), cultuur (1 miljard), sociale huisvesting (2 miljard), openbare werken (2 miljard), openbaar vervoer (1,2 miljard), het Gemeentefonds (1 miljard) en de afbouw van de varkensstapel (1 miljard).

Dewael kondigde aan dat de Vlaamse overheid omstreeks de jaarwisseling haar participatie in de GIMV zou verminderen tot 30 à 40 %. De regering verwachtte van de verkoop van een deel van de GIMV-aandelen een opbrengst van 15 miljard frank. Het geld zou worden ondergebracht in een 'doe-maatschappij' voor publiek-private samenwerkingsprojecten (zoals het sluiten van de Ring van Antwerpen) en een 'durf-maatschappij' voor strategische investeringsprojecten (de vroegere 'derde functie' van de GIMV, die voorlopig bij de Participatiemaatschappij voor

Vlaanderen was geparkeerd). Van de opbrengst van de beursgang zou alvast 1 miljard frank naar een Stadsvernieuwingsfonds gaan, voor investeringen in de grote steden.

Dewael wees in zijn Septemberverklaring op het belang dat de regering hechtte aan het levenslang leren (door alle kredieten daarvoor samen te brengen in één programma en de oprichting van een ministerieel comité voor de coördinatie van alle vormings- en opleidingsinitiatieven) en aan de informatie- en communicatietechnologie (waarvoor hij een Digitaal Actieplan in het vooruitzicht stelde waarin de VRT een voortrekkersrol zou krijgen). Andere beleidsdoelstellingen waren de invoering van het persoonlijk assistentiebudget voor gehandicapten, de verbetering van de verkeersveiligheid en de verhoging van de participatie aan het culturele leven.

Half oktober, bij het opmaken van het eigenlijke begrotingsontwerp, bleek dat de regering de 1 miljard frank die extra naar het Gemeentefonds ging, uit het Provinciefonds haalde. De Vereniging van Vlaamse Provincies protesteerde scherp tegen die beslissing, maar volgens de Vlaamse regering beschikten de provincies over voldoende financiële reserves.

Op 21 december richtte het Vlaams Parlement inderhaast een 'Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven' op. Het voorstel van decreet van de meerderheidsfracties daarover was pas daags voordien ingediend. Het beoogde op het einde van elk begrotingsjaar, en voor het eerst eind 2000, (een deel van) de niet-vastgelegde kredieten, die tot dan toe voor schuldafbouw werden gebruikt, in een apart begrotingsfonds onder te brengen. Minister-president Dewael had er de voorgaande maanden al enkele keren op gewezen, dat de andere gewesten en gemeenschappen hun niet-vastgelegde kredieten overdragen naar het volgende begrotingsjaar en niet gebruiken voor versnelde schuldafbouw. Door de niet-vastgelegde kredieten voor schuldafbouw te gebruiken, had Vlaanderen volgens Dewael een meer dan evenredige bijdrage geleverd tot het halen van de Maastrichtnorm. Op zijn verzoek had het Overlegcomité er op 15 december mee ingestemd de Hoge Raad van Financiën om advies te vragen over de aanwending van de begrotingsoverschotten en op basis daarvan een voor alle gewesten en gemeenschappen zelfde gedragslijn vast te stellen.

Volgens het decreet van 22 december 2000 houdende oprichting van een Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven (*Belgisch Staatsblad* van 30 december 2000, tweede uitgave) mogen de middelen van het fonds enkel worden gebruikt voor eenmalige investeringen, schuldafbouw en reservevorming. Met de aanwending van het geld moet het Vlaams Parlement instemmen bij de jaarlijkse begrotingscontrole.

Belastingen – Op 21 december keurde het Vlaams Parlement het ontwerpdecreet goed over de toekenning van een belastingkorting. Daaraan was een lange, communautair gekleurde voorgeschiedenis voorafgegaan.

Bij de regeringsvorming hadden de vier coalitiepartijen beslist 50 miljard frank van de tijdens de legislatuur beschikbare beleidsruimte te gebruiken om de belastingen te verlagen. Aanvankelijk was het de bedoeling enkel de belastingbetalers die inkomsten uit arbeid hebben een korting te geven, om de zogenaamde werkloos-

Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2000

heidsval te helpen dichten, maar dat bleek niet mogelijk te zijn zonder een wijziging van de bijzondere Financieringswet van 1989. In het Sint-Elooisakkoord (1 december 1999) hadden alle federale regeringspartijen ermee ingestemd dat de Vlaamse regering in 2000 een lineaire en forfaitaire korting van 3,2 miljard frank op de personenbelasting mocht toekennen.

De belastingvermindering zou op 1 juli 2000 ingaan. Omdat het technisch niet mogelijk bleek de korting in de maandelijkse bedrijfsvoorheffing te verrekenen, besliste de Vlaamse regering in de lente de maatregel pas in het aanslagjaar 2001 (inkomsten van 2000) te laten ingaan, maar de belastingvermindering meteen op kruissnelheid (9,8 miljard frank) te brengen.

Na langdurig overleg met de federale belastingdiensten over de toepassingsmodaliteiten, keurde de Vlaamse regering op 18 juni het ontwerp van Kortingdecreet goed. Het voorzag in een korting van 2.500 frank per belastingplichtige die in het Vlaamse Gewest woont en personenbelasting betaalt; gehuwde paren zouden 5.000 frank belastingvermindering krijgen.

De Waalse regering besliste op 23 juni het ontwerpdecreet ter sprake te brengen in het Overlegcomité, omdat de belastingkorting van 9,8 miljard frank verder ging dan wat in het Sint-Elooisakkoord was overeengekomen. Minister-president Dewael repliceerde dat hij het akkoord had van de federale minister van Financiën, Reynders, om 'afcentiemen' toe te staan tot een bedrag dat gelijk is aan 2,5 % van de opbrengst van de personenbelasting in Vlaanderen, of 16 miljard frank. Op de vergadering van het Overlegcomité van 12 juli tekende zowel de Waalse regering als de Franse gemeenschapsregering formeel beroep tegen het ontwerp van Kortingdecreet aan.

Op 14 november werd bekend dat de Raad van State, waar het ontwerpdecreet wegens zijn communautair geladen karakter door een tweetalige kamer was onderzocht, weigerde advies te geven omdat het niet duidelijk was of het door de Financieringswet voorgeschreven overleg over het ontwerpdecreet tussen de federale regering en de gewestregeringen had plaatsgevonden. De Vlaamse regering zei dat de Franstalige kritiek achterhaald was door het intussen gesloten Lambermontakkoord (16 oktober), dat de marge voor regionale belastingkorting verruimde tot eerst 3,25 % en later 6,75 %. Zij stuurde het ontwerpdecreet zonder advies van de Raad van State ter goedkeuring naar het Vlaams Parlement. Ter wille van de rechtszekerheid sloot het Overlegcomité niettemin, op verzoek van Dewael, op 15 december het wettelijk voorgeschreven overleg formeel af. Overigens was de termijn voor de behandeling van het beroep van de Waalse regering en de Franse gemeenschapsregering inmiddels verstreken.

Volgens het decreet van 22 december 2000 houdende toekenning van een korting op de personenbelasting (*Belgisch Staatsblad* van 25 januari 2001, eerste uitgave) heeft iedere natuurlijke persoon die aan de personenbelasting onderworpen is, zijn woonplaats in het Vlaamse Gewest heeft en niet als ten laste wordt beschouwd, vanaf het aanslagjaar 2001 recht op een belastingvermindering van 2.500 frank.

Of de kortingmaatregel zou worden verlengd, was aan het einde van het verslagjaar niet duidelijk. Half juni had minister-vice-president Stevaert gezegd voorstander te zijn van de afschaffing van het kijk- en luistergeld, dat hij een "anachronisme" noemde. Hij suggereerde een en ander te regelen in het kader van de

belastinghervorming die de federale regering had aangekondigd. Hoewel de opbrengst van het kijk- en luistergeld naar de gemeenschappen ging, werd de belasting immers door een federale wet geregeld. De Franse Gemeenschap wees Stevaerts voorstel van de hand. In het Vlaams Parlement (20 juni) liet ook de VLD blijken de idee niet genegen te zijn. Na de totstandkoming van het Lambermontakkoord (16 oktober), dat voorzag in de volledige regionalisering van het kijk- en luistergeld, zei minister-president Dewael, in een interview met *Gazet van Antwerpen/Het Belang van Limburg* (19 oktober), dat ook hij voorstander was van de afschaffing van het kijk- en luistergeld. Tegelijk wees hij erop dat het budgettair niet mogelijk zou zijn een belastingkorting van bijna 10 miljard frank te geven en het kijk- en luistergeld, dat 18 miljard frank opbrengt, te schrappen.

Bij de bespreking van de ontwerpbegroting voor 2001 in de commissie voor Algemeen Beleid van het Vlaams Parlement kwamen op 16 november meningsverschillen aan het licht tussen de VLD en Agalev enerzijds en de SP anderzijds over de wenselijkheid het kijk- en luistergeld af te schaffen. Een beslissing daarover diende echter op zijn vroegst bij de opmaak van de begroting voor 2002 te worden genomen.

Het decreet van 30 juni 2000 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2000 (*Belgisch Staatsblad* van 17 augustus 2000) schrapte voor wettelijk samenwonenden de termijn van drie jaar die nodig was om de bestaande verlaagde successierechten voor samenwonenden te kunnen genieten.

Het decreet van 1 december 2000 houdende gelijkschakeling van de successierechten tussen samenwonenden en getrouwden (*Belgisch Staatsblad* van 11 januari 2001) schakelde de regeling (tarieven, vrijstellingen, ...) van de successierechten voor alle, zowel wettelijk als feitelijk, samenwonenden gelijk met die van gehuwde echtparen.

V. Economie en werkgelegenheid

Werkgelegenheidsakkoord – Op 30 oktober begonnen, na informeel voorbereidend overleg, in het Vesoc (Vlaams Economisch en Sociaal Overlegcomité) de onderhandelingen tussen de Vlaamse regering en de werkgevers- en werknemersorganisaties over een werkgelegenheidsakkoord voor de periode 2001-2002. Anders dan bij de vorige drie akkoorden, toen de Vlaamse regering telkens een budget ter beschikking stelde dat de sociale partners naar eigen inzichten konden invullen, vroeg de regering de werknemers en werkgevers zelf met voorstellen te komen, die zij op gepaste wijze met 'flankerend beleid' zou ondersteunen.

Op 30 november hadden de sociale partners een ontwerpakkoord klaar, dat complementair heette te zijn aan – maar minder concreet was dan – het centraal akkoord waaraan op het federale vlak de laatste hand werd gelegd. Nadat het door hun achterban was goedgekeurd, overhandigden zij het akkoord op 8 december aan de Vlaamse regering. In het akkoord kwamen vijf onderwerpen aan bod: levenslang leren; management van de diversiteit; mobiliteit; arbeidsmarktallocatie; het concept van de levensloopbaan. Vakbonden en werkgevers spraken onder meer af de werkloosheidsgraad tegen 2003 tot 4% terug te dringen en de werkgelegenheidsgraad tot 65% op te trekken. De participatie van de beroepsbevolking aan

vorming zou tegen 2005 moeten verdubbelen en op lange termijn 10 % bereiken. De partners beloofden bijzondere aandacht te hebben voor knelpuntberoepen, bedrijfsvervoerplannen, praktijkleren, positieve actie voor migranten en gehandicapten, en nieuwe vormen van arbeidsorganisatie.

Vakbonden en werkgevers vroegen de Vlaamse regering haar fiscale beleidsruimte prioritair aan te wenden voor het stimuleren van het ondernemerschap en de verhoging van de werkgelegenheidsgraad. Ze drongen aan op de oprichting van een opleidingsfonds, waarin alle overheidsmiddelen voor opleiding zouden worden gebundeld, en op een grondig debat over opleidingscheques voor KMO's en de heroriëntering van de in 1994 ingestelde aanmoedigingspremies voor loopbaanonderbreking.

De regering reageerde veeleer koel op het werkgelegenheidsakkoord. Tijdens een ontmoeting met de sociale partners werd afgesproken dat vier werkgroepen het akkoord tegen 15 januari 2001 zouden verfijnen. Op financiële middelen voor 2001 dienden de sociale partners niet te rekenen; ze zouden moeten wachten tot 2002 en op een positieve evaluatie van de sectorale akkoorden die nadere uitvoering gaven aan het werkgelegenheidsakkoord.

Vlaamse CAO's – Minister van Werkgelegenheid Landuyt en de sociale partners hadden op 3 februari een eerste informeel overleg om de mogelijkheid af te tasten een decretaal kader te scheppen om bilaterale afspraken tussen de Vlaamse sociale partners over eigen bevoegdheden (beroepsopleiding, deeltijds leren, mobiliteit, kinderopvang, ...) algemeen bindend te verklaren, zoals dat op het federale niveau gebeurt voor collectieve arbeidsovereenkomsten (CAO's). Het ABVV kantte zich als enige tegen het principe van 'Vlaamse CAO's' en tegen een decreet over de algemeen verbindend verklaring ervan. Als gevolg daarvan zat het dossier eind 2000 muurvast.

VDAB – De Vlaamse regering besliste op 21 juni de VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding) in vier delen op te splitsen : VDAB-Regie (die vraag en aanbod op de arbeidsmarkt op elkaar moet afstemmen en de basisdienstverlening voor werklozen verzorgen); VDAB-Merit (een nv van publiek recht die de commerciële diensten zou bundelen : T-Interim, VDAB-Consult, VDAB-Outplacement); VDAB-Opleiding (een paritair beheerde vzw); een 'Banksys van de arbeidsmarkt' (met de WIS-vacaturebank en de KISS-sollicitantenbank) die bij VDAB-Regie zou worden ondergebracht, maar een apart juridisch statuut zou krijgen, waarin de particuliere sector zou kunnen participeren.

In een interview met *De Financieel-Economische Tijd* (10 maart) had minister van Werkgelegenheid Landuyt zijn plannen voor een grondige herstructurering van de VDAB bekendgemaakt. Hij sprak toen van de oprichting van een Vlaamse Werkholding, die de regisseur van de arbeidsmarkt in Vlaanderen zou worden, en waaronder drie verzelfstandigde diensten zouden ressorteren : de VDAB (begeleiding, bemiddeling, opleiding), het uitzendbureau T-Interim en het selectiebureau VDAB-Consult. Landuyt kwam daarmee tegemoet aan de particuliere sector, die al langer kritiek had op de "oneerlijke concurrentie" van de commerciële activiteiten van de VDAB, meer bepaald T-Interim en VDAB-Consult.

Mark Deweerdt

De werkgeversorganisaties en de vakbonden spraken zich op 5 april uit voor een tweeledige VDAB-structuur. Zij kantten zich tegen een radicale splitsing van de regisseur- en actorfuncties van de dienst. De sociale partners stelden voor de actor- en meritfuncties onder te brengen in een aparte vennootschap, die onafhankelijk zou opereren van de VDAB-regisseur, maar met behoud van een structurele band tussen beide. De Vlaamse regering hield met hun advies geen rekening en besliste op 21 juni de VDAB in vier delen op te splitsen. Ze gaf de sociale partners wel de verzekering dat er dwarsverbindingen zouden komen tussen de verschillende entiteiten en dat ze bij de verdere uitwerking van de hervorming betrokken zouden worden. Uit protest tegen het hervormingsplan legde het VDAB-personeel op 21 juni de hele dag het werk neer.

Minister Landuyt hoopte de reorganisatie op 1 januari 2003 rond te hebben. Eind 2000 was nog geen ontwerpdecreet bij het Vlaams Parlement ingediend.

Social-profitsector – Het loon- en arbeidsvoorwaardenakkoord dat de Vlaamse regering en de vakbonden op 29 maart sloten voor de social-profitsector wordt behandeld in hoofdstuk VII van het 'Overzicht van het politieke gebeuren in België' in dit nummer van *Res Publica*.

VI. Infrastructuur

Doel – De bouw van een nieuw containergetijdendok (Deurganckdok) op de Linkerscheldeoever, ter hoogte van het polderdorp Doel, een beslissing van de Vlaamse regering-Van den Brande II van 20 januari 1998 die naderhand werd opgenomen in het Strategisch Plan Linkerscheldeoever van 25 mei 1999, veroorzaakte in het voorjaar spanning in de coalitie. Tijdens het formatieberaad hadden de vier regeringspartijen afgesproken de beslissing van de vorige regering onverkort uit te voeren, maar wel nog een studie te laten maken over de leefbaarheid van Doel.

Uit het rapport van het studiebureau Iris Consulting (milieutechnische aspecten) en prof. Albert Martens van de KU Leuven (sociaal-economische aspecten), dat op 9 maart voor de eerste keer besproken werd in de begeleidende stuurgroep van ambtenaren en kabinetsmedewerkers, bleek dat de aanleg van het Deurganckdok de leefbaarheid van het polderdorp niet bedreigde, maar dat de bouw van een tweede dok (Saeftingedok), dat was opgenomen in het Strategisch Plan en dat economisch en maritiem-technisch enkel op de plaats van de dorpskern zou kunnen komen, het einde van Doel zou betekenen.

Op basis van de leefbaarheidsstudie besliste de Vlaamse regering op 19 mei het sociaal begeleidingsplan uit 1998, dat tot 31 december 2003 loopt en maatregelen bevat voor de vrijwillige verhuizing van de inwoners van Doel, uit te breiden met een 'bewoningsrecht'. De Doelenaars die zich vrijwillig zouden laten ontegenen, zouden het recht krijgen in hun huis te blijven wonen tot op het ogenblik dat het Antwerpse Havenbedrijf zou aantonen dat de aanleg van het tweede containerdok nodig is en de Vlaamse regering daarvoor een bouwvergunning zou verstrekken. Dat zou op zijn vroegst in 2007 gebeuren. Vanaf 2004 zouden de inwoners die niet van het begeleidingsplan gebruik maakten, gedwongen onteigend worden. Ook

zij zouden het recht krijgen in hun huis te blijven wonen. Het bewoningsrecht hield een garantie in van de woonkwaliteit : alle noodzakelijke instandhoudings- en renovatiewerken zouden mogen worden uitgevoerd.

De Vlaamse regering besliste tevens dat een werkgroep met alle betrokkenen een Strategisch Plan voor de hele Antwerpse haven zou opstellen, zowel Linker- als Rechteroever, waarin de 'harde grenzen' voor de havenuitbreiding van het Strategisch Plan Linkerscheldeoever behouden zouden blijven en dat zou aangeven op welke manier het ruimtegebruik op Rechteroever geoptimaliseerd zou worden en hoe Antwerpen zou samenwerken met andere Vlaamse en met Nederlandse havens. De regering handhaafde ook de gewestplanwijzigingen die nodig waren voor de bouw van de twee containerdokken.

Het regeringsbesluit veroorzaakte enig ongenoegen bij de achterban van Agalev en kreeg kritiek van de milieubeweging. De Bond Beter Leefmilieu (BBL) en de Werkgroep Natuurreservaten Linkeroever Waasland zeiden verbolgen te zijn over de beslissing en beschuldigden Agalev van woordbreuk.

Nog op 19 mei, na het regeringsberaad, kwam het partijbestuur van Agalev bijeen. Het keurde, aan het eind van een lange vergadering, het "voorstel" van de Vlaamse regering over Doel goed, maar stelde eisen voor de verdere invulling ervan. Concreet eisten de groenen dat er een alternatieve locatie zou worden gezocht voor het tweede containerdok, waarover zij van mening waren dat het niet nodig zou zijn, en dat er geen landbouwgrond zou worden opgespoten zolang de leefbaarheid van Doel gegarandeerd was.

Om te voorkomen dat regionale groepen de bijeenroeping van een congres zouden vragen, besliste de partijleiding van Agalev de kwestie-Doel op 27 mei voor te leggen aan de Politieke Raad. In het vooruitzicht daarvan liet minister-president Dewael een kleine speelruimte voor zijn regeringspartner. In het Vlaams Parlement, waar de regeringsbeslissing op 24 mei ter sprake kwam, sloot hij een alternatieve locatie voor het Saeftingedok niet uit en verzekerde hij dat er geen landbouwgrond zou worden opgespoten. De Politieke Raad van Agalev legde zich op 27 mei neer bij het Doel-besluit. Met 25 stemmen voor, vijf tegen en drie onthoudingen keurde de Raad een tekst goed, waarin werd betreurd dat er in de coalitie geen meerderheid kon worden gevonden voor het definitieve behoud van Doel en waarin het partijbestuur, de fracties en de ministers de opdracht kregen alternatieven te zoeken voor het Saeftingedok en voorstellen te formuleren om de leefbaarheid van Doel te verhogen.

Op verzoek van enkele inwoners van Doel en de BBL schorste de Raad van State op 31 mei de (eerste) wijziging van het gewestplan Sint-Niklaas-Lokeren, die Doel en de omliggende polders inkleurde als zeehavengebied, en de vergunning van 24 augustus 1999 voor de bouw van het Deurganckdok. Het gewestplan werd geschorst omdat voor sommige delen van de wijziging onterecht de hoogdringendheid was ingeroepen. Als gevolg van de schorsing van de gewestplanwijziging werd ook de daarop gebaseerde bouwvergunning geschorst. Op 13 juni kende minister van Ruimtelijke Ordening Van Mechelen al een nieuwe, identieke bouwvergunning toe, gebaseerd op een tweede gewestplanwijziging waarvan de procedure nog liep. Het gewijzigde gewestplan werd op 25 juli voorlopig en op 8 september definitief goedgekeurd. De wijziging was nodig voor onder meer de

Mark Deweerdt

realisatie van het sociaal begeleidingsplan (mogelijkheid van instandhoudings- en renovatiewerken tot zeker 2007), de inbuffering van Doel en het dempen van de noordelijke helft van het nutteloze Doeldok met baggerspecie uit het Deurganckdok. Intussen had de BBL de nieuwe bouwvergunning aangevochten bij de Raad van State.

Op 14 juni schreef het weekblad *Knack* dat de leefbaarheidsstudie over Doel door de stuurgroep zou zijn gemanipuleerd. Meer bepaald zouden "vele passages" in het rapport aangepast zijn. Tijdens een hoorzitting in de commissie voor Openbare Werken van het Vlaams Parlement (22 juni) ontkenden de onderzoekers de vermeende manipulatie. Het rapport was in de stuurgroep weliswaar aangepast, maar het ging om correcties of aanvullingen die geen invloed hadden op de conclusies. Er waren wel twee incidenten geweest, één over een verslag van een vergadering van de stuurgroep en één over het op eigen houtje schrappen van een passage over het terugkooprecht door de verslaggever. Overigens had de stuurgroep beslist die passage niet te behouden in het eindrapport.

Deurne – Over de luchthaven van Deurne, een ander strijdpunt dat vooral liberalen en groenen verdeelde, nam de Vlaamse regering op 22 februari een beslissing. Eind 1999 had de regering besloten de procedure van de uitbesteding van de exploitatie van de regionale luchthavens van Deurne en Oostende stop te zetten en in de plaats daarvan voor beide luchthavens een manager aan te trekken. Voor Deurne hield de beslissing in, dat de optie van de verlenging van de start- en landingsbaan definitief werd afgevoerd. De groenen bleven zich kanten tegen de intunneling van de Krijgsbaan, die dwars op de start- en landingsbaan staat.

De Vlaamse regering besliste op 22 februari voor het beheer en de exploitatie van de luchthavens van Deurne en Oostende telkens een manager aan te stellen voor een periode van vijf jaar. De managers zouden beschikken over een investeringsbudget van 442 miljoen frank (Deurne) resp. 884 miljoen frank (Oostende) en een exploitatiebudget van 145 miljoen frank (Deurne) resp. 336 miljoen frank (Oostende). Zij zouden de opdracht hebben een milieuplan op te maken om de geluids-overlast te verminderen en particuliere investeerders aan te trekken om de exploitatie van de luchthavens te verbeteren.

Voor Deurne werd bevestigd dat de start- en landingsbaan niet verlengd zou worden. De "ondertunneling" [eigenlijk het in een tunnel brengen] van de Krijgsbaan kan volgens de regeringsbeslissing "overwogen worden, op basis van een verslag van de aangestelde manager, voor zover deze de veiligheid en de rendabiliteit van de luchthaven op termijn in het vooruitzicht kan stellen". De eventuele intunneling van de Krijgsbaan, waarvan de kostprijs op 1 miljard frank werd geraamd, zou worden gefinancierd buiten de budgettaire middelen van de minister van Openbare Werken en Vervoer.

Tijdens een debat in het Vlaams Parlement, op 23 februari, bleken de VLD en Agalev het regeringsbesluit verschillend te interpreteren. Volgens VLD-minister Van Mechelen stond het vast dat de Krijgsbaan zou worden ingetunneld, met publieke middelen. Volgens Agalev was de intunneling maar een optie en zou ze deels met privé-middelen gefinancierd moeten worden. Minister-president Dewael

zei op 25 februari, na het wekelijkse regeringsberaad, dat voor de eventuele bouw van een tunnel naar publiek-private financiering zou worden gezocht.

Masterplan Antwerpen – De Vlaamse regering keurde op 15 december het zogenaamde Masterplan Antwerpen goed, een pakket maatregelen om de mobiliteit in en om de Scheldestad te verbeteren. Het ging om de sluiting van de Ring van Antwerpen door de bouw van de Oosterweelverbinding (met een vierde Scheldetunnel), het in tunnels brengen van de kruispunten van de Singel, de aanpassing van de belangrijkste invalswegen (inclusief de aanleg van vrije tram- en busbanen), de verbetering van het openbaar vervoer (vrije tram- en busbanen op de Leien, uitbreiding van het tramnet), de renovatie van enkele sluizen en de modernisering van het Albertkanaal tussen Antwerpen en Wijnegem. De kostprijs van het Masterplan, dat in tien jaar tijd zou worden uitgevoerd, werd op 60 miljard frank geraamd. Voor de realisatie zou een Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM) worden opgericht en een beroep gedaan op publiek-private samenwerking (PPS).

Op 23 juni stelde de Vlaamse regering het tracé en het lengteprofiel van de tweede spoortoegang tot de Antwerpse haven vast. De 25 kilometer lange spoorlijn van de haven naar Lier zou 25 miljard frank kosten en tegen 2010 operationeel moeten zijn. Van de NMBS werd verwacht dat zij het project opnam in haar investeringsplan 2001-2010.

HSL – Op 17 juli gaf de Vlaamse regering groen licht voor de afgifte aan de NMBS van een bouwvergunning voor de hogesnelheidslijn tussen Antwerpen en de Nederlandse grens. De vorige Vlaamse regering had de toekenning van een bouwvergunning voor de hogesnelheidslijn gekoppeld aan de realisatie van de IJzeren Rijn. De regering-Dewael handhaafde dat standpunt. Op 27 maart hadden België en Nederland een memorandum ondertekend over een tijdelijke en beperkte wederingebruikneming van het 'historische' tracé van de IJzeren Rijn (zie hoofdstuk X van het 'Overzicht van het Belgische politiek gebeuren' in dit nummer van *Res Publica*). De bouwvergunning had geen betrekking op de werken ter hoogte van Meer-Hoogstraten; de Vlaamse regering zei te willen wachten met de toekenning daarvan tot met de NMBS een akkoord zou zijn bereikt over het voorstadsverkeer en de tweede spoortoegang tot de haven van Antwerpen.

Telenet – Telenet Holding, dat met de nv's Telenet Operaties en Telenet Vlaanderen via de kabel telefoondiensten aanbiedt in Vlaanderen, was sinds enige tijd op zoek naar een koper voor het kwart van zijn aandelen dat de Amerikaanse groep MediaOne aan de overige aandeelhouders had verkocht. Telenet was opgericht op initiatief van de Vlaamse regering-Van den Brande II. Via de GIMV, die 20 % van de aandelen in handen had, en als toezichthouder op de zestien intercommunale verenigingen die eigenaar zijn van het kabelnetwerk in Vlaanderen en 35 % van de Telenet-aandelen in bezit hadden, was de Vlaamse overheid betrokken partij. *De Standaard* meldde op 11 januari dat de Nederlandse groepen UPC en Essent een bod hadden gedaan op zowel Telenet als de hele kabelinfrastructuur. Daarnaast

Mark Deweerdt

hadden British Telecom en France Telecom belangstelling voor een participatie in Telenet.

Minister-president Dewael en minister van Economie en Media Van Mechelen lieten verstaan voorstander te zijn van de verkoop van Telenet én van de 52.000 kilometer kabel, die volgens hen over enkele jaren, als gevolg van de opmars van digitale netwerken, achterhaald zou zijn. De VLD- en de SP-fractie in het Vlaams Parlement deelden die mening. Op 14 januari besprak de Vlaamse regering het dossier. SP-minister Stevaert kantte zich tegen de verkoop van de kabelinfrastructuur, die volgens hem in overheidshanden zou moeten blijven. De Vlaamse regering zelf zei dat het de intercommunale verenigingen en hun aandeelhouder, de gemeenten en steden, toekwam een beslissing te nemen. De voorzitters van de zestien kabelintercommunales beslisten diezelfde dag de biedingen te onderzoeken. De tien gemengde intercommunales (waarvan Electrabel ook aandeelhouder is) waren bereid te onderhandelen over een integratie van de kabelactiviteiten in Telenet; de zes zuivere intercommunales waren niet bereid afstand te doen van hun kabelinfrastructuur. Na overleg met de intercommunales zei minister van Binnenlandse Aangelegenheden Sauwens op 7 februari dat er vóór de gemeenteraadsverkiezingen (8 oktober) geen beslissing over de verkoop van het kabelnetwerk zou worden genomen.

In de daaropvolgende weken haakte de Nederlandse nutsholding Essent af, deden het Nederlandse UPC en het Britse NTL, waarin France Telecom participeert, een gezamenlijk bod en meldde zich ook het Amerikaanse communicatiebedrijf Callahan Associates International als kandidaat-overnemer van Telenet. Op 29 mei beslisten de aandeelhouders van Telenet Holding exclusieve gesprekken te voeren met Callahan over een belang van 55 % in Telenet. Callahan bood ook op 55 % van de kabelnetten van de gemengde intercommunales. Het was de bedoeling de verkoop tegen de zomer af te ronden, maar als gevolg van de scherpe daling van de telecomwaarden op de internationale beurzen trachtte Callahan zijn bod bij te sturen. Bij de jaarwisseling was er nog geen verkoopovereenkomst ondertekend.

VII. Ruimtelijke ordening en milieubeleid

Decreet Ruimtelijke Ordening – Het Vlaams Parlement keurde op 26 april een ontwerpdecreet goed dat het decreet Ruimtelijke Ordening van 18 mei 1999 op enkele punten aanpaste. Oorspronkelijk zou de nieuwe regelgeving voor het ruimtelijkeordeningsbeleid op 1 oktober 1999 van kracht zijn geworden, maar de vierpartijencoalitie die op 13 juli 1999 aantrad, besloot de inwerkingtreding uit te stellen tot 1 mei 2000 (decreet van 28 september 1999). Van het uitstel werd gebruikt gemaakt om enkele technische en juridische gebreken in het decreet Ruimtelijke Ordening weg te werken en om enkele inhoudelijke wijzigingen aan te brengen. Zo versoepelde het decreet van 26 april 2000 houdende wijziging van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening [...] (*Belgisch Staatsblad* van 29 april 2000) de regeling voor de verbouwing en herbesteding van zonevrije monumenten. Het breidde de overgangsregeling voor de verbouwing, herbouwing en uitbreiding van vergunde zonevrije woningen in landbouw- en parkgebied uit tot zonevrije woningen in industrie-

gebied en in gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen. Door de versnelde invoering van het planologisch attest (waarvoor niet meer hoeft te worden gewacht tot de gemeente een ruimtelijk structuurplan heeft), kregen zonevreemde bedrijven de mogelijkheid er hun gemeentebestuur toe aan te zetten ze door middel van een sectoraal BPA zone-eigen te maken.

In de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober ontstond bij de eigenaars van zonevreemde woningen ongerustheid over de toekomst van hun eigendom, als gevolg van wat minister van Ruimtelijke Ordening Van Mechelen later (7 december, in het Vlaams Parlement) "een hetze" en "desinformatie" zou noemen. Belangengroepen en kandidaat-gemeenteraadsleden verspreidden berichten als zouden tot 300.000 zonevreemde woningen in Vlaanderen na het verstrijken van de overgangperiode (17 juni 2004) niet meer verbouwd mogen worden. Minister Van Mechelen zei op 11 september in *Gazet van Antwerpen/Het Belang van Limburg* dat er in Vlaanderen niet meer dan 100.000 woningen zonevreemd zijn, waarvan er 95 procent zone-eigen konden worden. Hij beklemtoonde dat het de opdracht van de gemeenten was in hun ruimtelijk structuurplan en ruimtelijke uitvoeringsplannen een planologische oplossing aan de zonevreemde woningen te geven.

Op 6 oktober, twee dagen vóór de gemeenteraadsverkiezingen, legde de Vlaamse regering richtlijnen vast voor de 'regularisatie' van zonevreemde woningen. Ze drong er bij de gemeenten op aan alle vergunde zonevreemde woningen maximaal te regulariseren door de bestemming te wijzigen in woongebied of door alleenstaande zonevreemde woningen of woninggroepen als 'woonkorrel' in te tekenen en eventueel specifieke bouwvoorschriften uit te vaardigen. In de kwetsbare gebieden (natuur- en bosgebied) zouden enkel instandhoudingswerken aan zonevreemde woningen mogelijk zijn; in bepaalde gevallen zou onteigening aangewezen zijn.

De Vlaamse regering besliste ook de overgangsregeling voor de verbouwing, herbouwing of uitbreiding van vergunde zonevreemde woningen te verlengen tot 30 april 2005, de dag waarop alle gemeentelijke structuurplannen klaar zouden moeten zijn. De regering besliste voorts dat er geen planbaten zouden worden geheven op vergunde zonevreemde woningen die geregulariseerd worden, wanneer bij de aankoop ervan al de prijs van bouwgrond is betaald.

Handhavingsbeleid – Op 3 juli liet de Bouwinspectie een illegale woning in Langdorp slopen. Het was de eerste keer dat onder de regering-Dewael een woning waarvan de rechter de afbraak had bevolen en de eigenaar weigerde het vonnis uit te voeren, ambtshalve gesloopt werd. Minister Van Mechelen had kort na zijn aantreden de administratie de opdracht gegeven de ambtshalve uitvoering van vonnissen en arresten te staken, tot er een inventaris van alle hangende zaken zou zijn opgesteld. Nadat een prioriteitenlijst was opgesteld, had Van Mechelen op 19 november 1999 de Bouwinspectie de toestemming gegeven in prioritaire dossiers over te gaan tot de ambtshalve uitvoering van vonnissen en arresten.

Op 12 mei besliste de Vlaamse regering de 87 geheel of gedeeltelijk zonevreemde campings in Vlaanderen tot 30 juni 2003 de tijd te geven zich volledig in orde te stellen met het Kampeerdecreet van 1993. De provincies kregen een centrale rol in

Mark Deweerdt

de regularisatie. Minister van Toerisme Landuyt zei een einde te willen maken aan het gedoogbeleid tegenover kampeerterrinen die niet aan de decretale vereisten voldoen, maar hij klaagde over de gebrekkige medewerking van het gerecht bij de vervolging van de exploitanten van illegale campings.

Opgrimbie – De administratie Ruimtelijke Ordening bracht op 25 april een negatief advies uit over de aanvraag van het bisdom Hasselt bij het gemeentebestuur van Maasmechelen om een klooster te bouwen op het koninklijk domein in Opgrimbie. Volgens het advies is de bouw van het klooster onverenigbaar met de bestemming 'groengebied' en 'koninklijk domein' van het betrokken gebied op het bestemmingplan. De Raad van State had op 1 februari 1999 een eerdere bouwvergunning, die door de Vlaamse overheid was uitgereikt, wegens een procedurefout vernietigd. Daarop waren de werken aan het klooster, dat voor meer dan de helft af was, stilgelegd. Het bisdom Hasselt, dat handelde als bouwheer, diende een nieuwe bouw aanvraag in bij het gemeentebestuur van Maasmechelen. Het gemeentebestuur was decretaal verplicht het advies van de administratie te volgen en weigerde een bouwvergunning te geven. Het bisdom Hasselt tekende beroep aan bij de bestendige deputatie van Limburg. Op 16 november besliste de deputatie (die na de verkiezingen van 8 oktober was gevormd en waarvan CVP, VLD en SP deel uitmaakten) een bouwvergunning toe te kennen. Volgens haar was de bouw van het klooster niet strijdig met het gewestplan. Tegen het deputatiebesluit tekende Stedenbouw Limburg eind december beroep aan bij minister Van Mechelen.

Mestactieplan – Op 23 februari keurde het Vlaams Parlement een voorstel van decreet goed om het tweede Mestactieplan (MAP-II) alsnog op 1 januari 2000 in werking te laten treden. Het vorige Vlaams Parlement had de inwerkingtreding van het decreet van 11 mei 1999, met de rechtsregels van MAP-II, afhankelijk gemaakt van de goedkeuring door de Europese Commissie van het besluit dat de vergoedingen regelt die de landbouwers in kwetsbare gebieden zouden kunnen krijgen voor inkomensverlies of voor de verkoop van hun grond. Minister van Leefmilieu en Landbouw Dua had op 24 november 1999 meegedeeld dat zij niet op 'Europa' wenste te wachten en MAP-II op 1 januari 2000 wilde laten ingaan. De vier meerderheidsfracties hadden daartoe eind 1999 een voorstel van decreet ingediend, dat het Vlaams Parlement op 23 februari goedkeurde. Het decreet van 3 maart 2000 houdende wijziging van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen (*Belgisch Staatsblad* van 30 maart 2000) bracht nog enkele wijzigingen aan de regelgeving aan. Zo werden de vergoedingen voor inkomensverlies vervangen door een vergoeding aan landbouwers die een beheersovereenkomst sluiten, waarin zijer zich toe verbinden concrete milieudoelstellingen te realiseren. Op 17 oktober keurde de Vlaamse regering die zogenaamde MAP-II-vergoedingen goed, die minister Dua had opgenomen in het Programma Plattelandsontwikkeling dat enkele weken voordien de goedkeuring van de Europese Commissie had gekregen. Landbouwers in kwetsbare gebieden (natuurgebied en drinkwaterwinningsgebied) die met de Mestbank een vijfjarige beheersovereenkomst sloten, konden aanspraak maken op een financiële vergoeding.

Een bepaling in het decreet van 8 december 2000 houdende diverse bepalingen (*Belgisch Staatsblad* van 13 januari 2001) stelde de invoering van de superheffing die landbouwers volgens MAP-II moeten betalen wanneer hun bedrijf meer dierlijke mest produceert dan is toegestaan (de 'nutriëntenhalte'), uit van 1 januari 2000 tot 1 januari 2001. Tot het uitstel werd beslist omdat de Mestbank pas na de zomervakantie de veehouders had meegedeeld wat hun nutriëntenhalte voor 2000 was. Het decreet zette voorts enkele anomalieën in het decreet van 11 mei 1999 recht, onder meer inzake de kinderboerderijen en hobbyboeren.

Op 8 december keurde de Vlaamse regering een ontwerpdecreet goed over de vrijwillige afbouw van de varkensstapel, dat in de lente 2001 door het Vlaams Parlement zou worden aangenomen. De regering maakte voor 2001, 2002 en 2003 telkens 1 miljard frank vrij voor de uitkering van stopzettingsvergoedingen. Minister Dua zei met de afbouw van de varkensstapel het mestoverschot met 10 % te willen verminderen.

In juli 1999 was de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) begonnen met de maandelijkse meting van het nitraatgehalte op 266 zogenaamde MAP-meetpunten, waar de nitraatvervuiling hoofdzakelijk of uitsluitend van agrarische oorsprong is. Uit de eerste resultaten, die op 8 mei werden bekendgemaakt, bleek dat het oppervlaktewater in 60 % van de meetplaatsen meer dan 50 mg nitraat per liter bevatte, het maximum dat volgens een EU-richtlijn is toegestaan.

Afvalverbranding – *Gazet van Antwerpen* meldde op 5 januari dat enkele inwoners van Wilrijk cassatieberoep zouden aantekenen tegen het arrest van het hof van beroep van Antwerpen van 11 oktober 1999 dat de weg had vrijgemaakt voor de wederingebruikneming van de huisvuilverbrandingsoven van de intercommunale vereniging Isvag in Wilrijk. De oven was in november 1997 gesloten wegens overschrijding van de dioxinenorm. Nadat op 3 november 1999 de eerste ovenlijn weer was opgestart, werd op 16 maart de tweede lijn definitief weer in gebruik genomen. Minister Dua zei in november de installatie van de nieuwe gemeenteraden af te wachten om het overleg over de vervroegde sluiting van de verbrandingsoven, waarvoor zij in 1999 een mandaat van de Vlaamse regering had gekregen, te hervatten.

De rechtbank van eerste aanleg in Brussel vonniste op 30 maart dat de milieuvergunning van de coöperatieve vennootschap Vlabraver voor een verbrandingsoven in Drogenbos vervallen was. Volgens de rechtbank was dat het gevolg van de vernietiging, op 29 september 1999, door de Raad van State van de bouwvergunning voor de oven. Vlabraver had overigens al in april 1999, gezien de procedure bij de Raad van State, laten weten af te zien van de bouwvergunning en op 11 mei 1999 een nieuwe aanvraag ingediend. Tegen het vonnis van de Brusselse rechtbank ging Vlabraver in beroep.

De administratie Ruimtelijke Ordening kende op 16 november een nieuwe vergunning voor de bouw van een verbrandingsoven in Drogenbos toe. Dat was niet naar de zin van minister van Leefmilieu Dua, die in het Vlaams Parlement (21 november) zei dat de oven niet paste in haar afvalbeleid en niet beantwoordde aan de best beschikbare technologie. Ze zei geen milieuvergunning te zullen toekennen zolang er tegen de oven procedures liepen bij Belgische rechtbanken en

bij de Europese Commissie. Tegen de bouwvergunning tekenden onder meer de gemeente Drogenbos en de Brusselse gewestregering beroep aan bij de Raad van State.

Vinkenvangst – Op 8 september besliste de Vlaamse regering dat er in het najaar 9.000 vinken mochten worden gevangen, 500 minder dan in 1999. Een Europese richtlijn uit 1979 verbiedt de vogelvangst, maar staat in bepaalde gevallen uitzonderingen toe. De ca. 20.000 vinkeniers in Vlaanderen zeggen dat het kweken van vinken niet volstaat en de bevoorrading met vinken uit de natuur nodig is om bloedarmoede te voorkomen. Minister Dua had in juni met de vinkeniërsbonden en natuurbeschermingsverenigingen een protocol willen sluiten om de vinkenvangst tegen 2004 af te bouwen, maar de vinkeniers wezen het vangstverbod af en kregen daarvoor steun van een brede meerderheid in het Vlaams Parlement, die na een passioneel debat op 6 juli een resolutie goedkeurde waarin de regering werd aangemaand jaarlijks 2.000 vinken te laten vangen. In afwachting van een definitieve regeling stond de regering voor 2000 de vangst van 9.000 vinken toe.

VIII. Onderwijs

CAO V en VI – Op 4 april begonnen de gesprekken tussen minister van Onderwijs Vanderpoorten en de vakbonden over een collectieve arbeidsovereenkomst voor de periode 1999-2000 (CAO V). Van meet af aan vormde de eis van de vakbonden voor een algemene loonsverhoging, de eerste sinds 1995, een belangrijk knelpunt. Vanderpoorten gaf er de voorkeur aan haar beperkte budgettaire ruimte¹ te gebruiken om het comfort van de leerkrachten te verhogen en het lerarenberoep aantrekkelijker te maken.

Vanderpoorten legde op 7 april een pakket maatregelen ter waarde van 3,9 miljard frank op de onderhandelingstafel, maar de bonden wezen haar voorstellen af.

Op 17 mei betoogden in Brussel 10.000 (volgens de politie) tot ruim 15.000 (volgens de bonden) leerkrachten uit zowel, maar vooral, het Nederlandstalig als het Franstalig onderwijs. Gemeenschappelijke eis van de manifestanten was de 'herfinanciering van het onderwijs' door de koppeling van de zogenaamde onderwijsdotatie – de BTW-middelen die de federale overheid aan de gemeenschappen afdraagt – aan de economische groei. De Vlaamse leerkrachten eisten bovendien een CAO die voorzag in een verlichting van de werkdruk en een loonsverhoging. CAO minister Vanderpoorten nodigde de bonden na de betoging uit opnieuw te onderhandelen.

Vanderpoorten legde op 19 mei een aangepast CAO-voorstel voor. Vier dagen later sloten de onderwijsvakbonden en de minister van Onderwijs een ontwerpakkoord. De socialistische en de liberale bond zouden het ontwerpakkoord later onderteke-

¹ Minister Vanderpoorten had op 20 maart, samen met haar collega's van de Franse Gemeenschap, de federale regering en de gemeenschapsregeringen opgeroepen meer geld uit te trekken voor het onderwijs. Minister-president Dewael had gerepliceerd dat het onderwijsbudget maar verhoogd kon worden nadat Vlaanderen meer fiscale autonomie zou hebben gekregen. Zie ook hoofdstuk IV in het 'Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 2000'.

nen. De twee christelijke bonden (COC en COV) verwierpen op 24 mei het ontwerpakkkoord; de COC (Christelijke Onderwijscentrale) handhaafde een eerder ingediende stakingsaanzegging, het COV (Christelijk Onderwijzersverbond) zou niet staken.

CAO V trok de werkingsmiddelen voor het basisonderwijs in 2001 en 2002 met telkens 250 miljoen frank op. Scholen met veel allochtone kinderen zouden extra personeel krijgen. De omkadering van de kleuterklassen met 2,5- tot 3-jarigen werd verhoogd. Kleuterleid(st)ers zouden vanaf 1 september 2001 twee uur minder voor de klas moeten staan; de vrijkomende uren werden bestemd voor bewegingsopvoeding door bijzondere leermeesters. Voor het secundair onderwijs werd de besparing van 2,5 % op de omkadering die op 1 september 2000 zou ingaan geschrapt en kwam er extra geld voor scholen met 'bijzondere noden' (multiculturele scholen, scholen die met veel geweld hebben te kampen, ...). Het hoger onderwijs kreeg extra middelen voor de uitstapregeling voor oudere docenten. Op termijn zou de CAO 5,1 miljard frank kosten.

Minister Vanderpoorten zei begrip te hebben voor de looneisen van het onderwijzend personeel, maar koppelde een loonsverhoging aan de herziening van de Financieringswet. Indien daar tegen eind 2001 geen duidelijkheid over zou zijn, zouden de leerkrachten in 2002 een eenmalige premie krijgen.

Aan de staking in het katholiek secundair onderwijs namen op 29 mei volgens de COC 55 tot 80 % van de leerkrachten deel. Minister Vanderpoorten zei dat volgens de directies van de vrije scholen 40 % van de leerkrachten staakte; in de gemeenschapsscholen waren er 7,5 % stakers, in het stedelijk en provinciaal onderwijs 16,3 %.

In het vooruitzicht van de onderhandelingen over CAO VI, voor de periode 2001-2002, herinnerden de twee christelijke onderwijsbonden op 21 augustus aan hun eis voor een lineaire loonsverhoging en een algemene vermindering van de werkdruk. Ze kondigden betogingen aan in Tongeren, Dendermonde en Lier, de woonplaatsen van resp. minister-president Dewael, VLD-voorzitter De Gucht en minister Vanderpoorten.

Tijdens een gesprek ter voorbereiding van het nieuwe schooljaar dreigde Vanderpoorten er op 30 augustus mee niet met de COC en het COV te onderhandelen als die hun actieplan niet zouden opbergen. Volgens haar gingen overleg en actie niet samen. De Vlaamse regering riep op 4 september de twee bonden op hun acties op te schorten, maar deze weigerden daar gevolg aan te geven. De Vlaamse regering besliste op 8 september de onderhandelingen uit te stellen tot na 4 oktober, de dag waarop in Lier zou worden betoogd.

In Tongeren en Dendermonde (20 september) manifesteerden enkele duizenden leerkrachten, in Lier (4 oktober) waren er ongeveer 4.000 betogers.

De onderhandelingen over CAO VI begonnen op 9 oktober. De constructieve sfeer waarin de gesprekken in enkele werkgroepen werden gevoerd, werd verstoord door verklaringen van VLD-kopstukken. Voorzitter De Gucht wees in een interview met *Het Nieuwsblad/De Standaard* (21 oktober) een loonsverhoging voor het onderwijs af, met het argument dat het kijk- en luistergeld zou worden afgeschaft en de leerkrachten ook een radio en televisie hebben. Minister-president Dewael kantte zich op 5 november in het VTM-journaal eveneens tegen een

algemene loonsverhoging; hij zei het comfort van de leerkrachten te willen verhogen door ze, bijvoorbeeld, een computer te geven. Beide uitspraken zetten kwaad bloed bij de vakbonden.

Op 6 november kwamen de onderhandelaars bijeen om een stand van zaken over de werkzaamheden in de werkgroepen op te maken. De bonden eisten dat de Vlaamse regering tegen 10 november zou instemmen met een loonsverhoging van 3 % "om de achterstand met de privé-sector in te halen". De Vlaamse regering wees een lineaire loonsverhoging van de hand, maar zei bereid te zijn te praten over een gedifferentieerde loonsverhoging op basis van een vergelijkende studie van de lonen in het onderwijs met die van de privé-sector en met die van het onderwijs in de buurlanden. Ze stelde de bonden voor in de CAO een pakket maatregelen ter waarde van 4,3 miljard frank op te nemen om de taakbelasting van de leerkrachten te verminderen en hun comfort te verhogen, grotendeels door de toekenning van meer lestijden. Op termijn zouden er 2.500 arbeidsplaatsen bijkomen. De bonden verwierpen de voorstellen en kondigden (13 november) stakingsacties aan voor december en januari.

Op 1 december werd er gestaakt in het basis- en secundair onderwijs in de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en Limburg. De bonden spraken van een participatie van 85 % in het basis- en meer dan 70 % in het secundair onderwijs. Minister Vanderpoorten maakte gewag van 60 resp. minder dan 50 % stakers. Op 4 december werd gestaakt in West- en Oost-Vlaanderen. Ook deze keer lagen de cijfers van het aantal stakende leerkrachten die de vakbonden meedeelden (85-90 % in de basisscholen, 75-80 % in de secundaire scholen) hoger dan deze die Vanderpoorten opgaf (een goede 50 % resp. minder dan de helft). De stakende leerkrachten kregen de steun van twee regeringspartijen, Agalev en VU&ID, die zich voor een loonsverhoging uitspraken.

Op 11 december zaten minister Vanderpoorten en de vakbonden weer om de onderhandelingstafel. Vanderpoorten zei dat ze de maatregelen voor taakverlichting niet langer koppelde aan een loonakkoord en dat ze de loononderhandelingen, op basis van de resultaten van een intussen bestelde vergelijkende studie, tegen 1 juni 2001 wilde afronden. In elk geval zouden de leerkrachten van 1 september 2001 tot 30 juni 2002 een maaltijdcheque van 1.000 frank per maand krijgen. In ruil zouden de bonden tijdens de onderhandelingen de sociale vrede moeten bewaren. Op 14 december beslisten de vakbonden de voor januari geplande acties op te schorten tot 9 februari 2001, om de onderhandelingen over de verlaging van de werkdruk niet te bezwaren, maar ze noemden het budget dat daarvoor beschikbaar was (4,3 miljard frank) onvoldoende. Ze herhaalden hun eis van een algemene loonsverhoging met 3 % en eisten een hoger budget voor maaltijdcheques. Vanderpoorten zei op 15 december dat de budgetten voor taakverlichting en maaltijdcheques niet verhoogd konden worden. De vakbonden weigerden daarop voort te onderhandelen; ze kondigden aan de voor januari geplande provinciale wisselstakingen te vervangen door een algemene staking op 25 en 26 januari.

Vervangingspool – Met het decreet van 8 juni 2000 houdende dringende maatregelen betreffende het lerarenambt (*Belgisch Staatsblad* van 25 augustus 2000, tweede editie) trachtte de Vlaamse overheid het nijpende tekort aan leerkrachten op te

vangen, een gevolg van de vergrijzing van het lerarenkorps, de spanning op de arbeidsmarkt en het negatieve imago van het onderwijs. Het decreet voorzag in een betere betaling van de overuren in het secundair onderwijs en gaf, zowel in het basis- als in het secundair onderwijs, leerkrachten die vervroegd waren uitgetreden de mogelijkheid, op verzoek van een schoolbestuur, vrijwillig voor een korte periode opnieuw voor de klas te staan.

De meest vernieuwende maatregel was de oprichting, vanaf het schooljaar 2000-2001, van netoverschrijdende regionale vervangingspools waarop scholen die tot het stelsel toetreden, voor korte vervangingen een beroep kunnen en in eerste instantie moeten doen. Leerkrachten die zich via de VDAB in de pool laten opnemen, worden toegewezen aan een ankerschool en krijgen voor het hele schooljaar werkzekerheid. Minister Vanderpoorten hoopte daarmee te voorkomen dat pas afgestudeerde kandidaat-leerkrachten die niet meteen een betrekking in het onderwijs vinden, in de particuliere sector aan de slag gaan en voor het onderwijs 'verloren' zijn.

Hoewel het decreet bepaalt dat een school een poollid kan weigeren dat het pedagogisch project van de school niet wenst te onderschrijven, was de CVP van oordeel dat het stelsel de onderwijsvrijheid in het gedrang bracht. Om dezelfde reden riep het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO) de katholieke scholen op 26 mei op, niet mee te doen aan het systeem.

Half juni bleek dat 44 % van de basisscholen en 58 % van de secundaire scholen in de vervangingspool waren gestapt. Van de vrije basisscholen deed maar 20 % mee, van de vrije secundaire scholen 36 %. In de andere netten participeerde 87 tot 100 % van de scholen. Daardoor waren er (maar) 2.555 voltijdse vervangingsplaatsen beschikbaar, minder dan de helft van het aantal waarop Vanderpoorten had gerekend. Half augustus hadden zich daar 14.186 kandidaten voor gemeld. Bijna de helft van hen waren tijdelijke leerkrachten die zich zekerheidshalve hadden ingeschreven, hoewel ze vanaf de eerste schooldag een vacante betrekking zouden kunnen opnemen. Doordat die "oneigenlijke kandidaten" volgens het rechtspositiedecreet voorrang hadden op pas afgestudeerde en andere jonge leerkrachten, hinderden zij de vlotte toegang van jongeren tot de vervangingspool. Om die reden suggereerde minister Vanderpoorten de vervangingspool tijdens het schooljaar 2001-2002 later van start te laten gaan. Eind 2000 raakte de vervangingspool niet meer helemaal ingevuld. Vooral voor het basisonderwijs in en om Brussel was er een tekort aan onderwijzers.

Modulair onderwijs – Op 1 september begon in negentien secundaire scholen een experiment met modulair beroepsonderwijs. Een duizendtal leerlingen kreeg de leerstof niet meer in aparte vakken aangeboden, maar in modules waarin de algemene, technische en praktische vakken geïntegreerd zijn. Per afgewerkte module wordt een deelcertificaat toegekend, waarop eventueel later kan worden voortgebouwd in het volwassenenonderwijs. Het modulair onderwijs is een antwoord op het voortijdig afhaken van leerlingen en heeft de bedoeling beter aan te sluiten op de kwalificaties die gevraagd worden op de arbeidsmarkt.

Hoger onderwijs – Minister Vanderpoorten meldde op 3 april dat de hogescholen bij de begrotingscontrole een eenmalige financiële injectie van 750 miljoen frank hadden gekregen. De hogescholen hadden in december 1999 geprotesteerd tegen hun te krappe financiële middelen en met nieuwe acties gedreigd indien de regering aan hun klacht geen gevolg gaf.

Op 17 juli besliste de Vlaamse regering de werkingstoelage aan de universiteiten in de periode 2001-2004 niet langer te koppelen aan het aantal studenten. Die koppeling was volgens de Vlaamse regering de belangrijkste hindernis voor de rationalisatie van het studieaanbod aan de universiteiten. Minister Vanderpoorten verwachtte dat de universiteiten onderling afspraken zouden maken over de 'optimalisering' van hun studieaanbod. In 1999 had ze gezegd tegen het begin van het academiejaar 2000-2001 voorstellen te verwachten, maar die waren er niet gekomen.

Bij decreet van 30 juni 2000 (*Belgisch Staatsblad* van 25 juli 2000) versoepelde het Vlaams Parlement het toelatingsexamen voor de studie geneeskunde en tandheelkunde. Het volstaat daardoor op een examenonderdeel 10 (in plaats van 12) op 20 te halen; de slaagvoorwaarde voor de twee onderdelen samen minimum 24 op 40 te halen, bleef behouden.

Netvervaging – In zijn eerste 11-julitoespraak als minister-president, op 10 juli in het stadhuis van Antwerpen, brak Patrick Dewael voorzichtig een lans voor netvervaging in het onderwijs. Letterlijk zei hij: "Vlaanderen is op levensbeschouwelijk vlak tot volle maturiteit gekomen, waarbij het respect voor de individuele overtuiging een vanzelfsprekend gegeven is. Moeten we niet werken naar een netvervaging in het onderwijs? Kunnen we door de verzuiling te doorbreken niet veel rationeler met bestaande middelen omspringen? Dit zou voor de jongeren een enorme verrijking zijn. Ze zouden in een pluralistische geest kunnen opgroeien, waarbij eigen inzichten en overtuigingen gestimuleerd worden met respect voor andere opvattingen. Het zou de openheid, verdraagzaamheid en kritische zin van de Vlamingen versterken".

De toespraak lokte kritische tot afwijzende reacties los bij de CVP en het Vlaams Blok, maar ook bij Agalev. Volgens Luc Martens (CVP) veegde Dewael de grondslagen van de schoolvrede weg, waarin de vrije keuze van de ouders en de neutraliteit van het gemeenschapsonderwijs verankerd zijn. Jos Geysels, de politiek secretaris van Agalev, pleitte voor het behoud van het externe pluralisme en diversiteit in het Vlaams onderwijs. Minister Vanderpoorten nuanceerde de verklaringen van Dewael, een partijgenoot. Ze zei te streven naar netoverschrijdende samenwerking op materieel vlak, maar niet te willen raken aan de pedagogische projecten van de scholen. Bij het begin van het schooljaar (1 september) zei het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO) zich gestoord te hebben aan de 11-julitoespraak van Dewael. Het VSKO kantte zich tegen de gelijkschakeling van het personeelsstatuut en de leerplannen, twee volgens de katholieke onderwijskoepel 'netvervagende' beleidsintenties van minister Vanderpoorten.

IX. Media

Met het decreet van 1 december 2000, dat het Omroepdecreet wijzigde (*Belgisch Staatsblad* van 9 januari 2001), maakte het Vlaams Parlement de weg vrij voor landelijke commerciële radio. In het frequentiegebied dat door de openbare omroep VRT wordt gebruikt (87.5-102.4 MHz), waren er volgens een technische studie van Nozema, de Nederlandse frequentiebeheerder, 67 frequenties beschikbaar voor twee commerciële radiostations die 70 % van de Vlaamse Ruit, de vierhoek Antwerpen-Gent-Brussel-Leuven, zouden kunnen bedienen. Volgens het decreet moeten de landelijke radio-omroepen een "verscheidenheid van programma's" brengen, "inzonderheid inzake informatie en ontspanning", een Nederlands-talig muziekaanbod garanderen en onafhankelijk zijn van een politieke partij.

Minister Van Mechelen had gehoopt de licenties tegen het jaareinde te kunnen laten toewijzen door het Vlaams Commissariaat voor de Media, maar bij de jaarwisseling was er nog geen overeenkomst met de Franse Gemeenschap en de buurlanden over het frequentiepakket. Op 5 september hadden Van Mechelen en zijn collega van de Franse Gemeenschap, Corinne de Permentier, nochtans een akkoord gesloten om een einde te maken aan de bijna tien jaar durende 'etheroorlog' tussen de twee gemeenschappen over de frequentieverdeling. Zij kwamen overeen alle lopende gerechtelijke procedures te stoppen, binnen de 120 dagen een oplossing te zoeken voor de problemen in de frequentieband tot 100MHz en tegen eind 2001 een gecoördineerd frequentieplan op te stellen dat de frequenties "eerlijk en objectief" zou verdelen tussen beide gemeenschappen.

Een ander decreet van 1 december ter wijziging van het Omroepdecreet (*Belgisch Staatsblad* van 20 december 2000) breidde de zendtijd van de regionale tv-omroepen uit, door de beperking tot 300 uur per jaar (exclusief de herhalingen) te schrappen. Een groter deel van de zendtijd (15 % van de jaarlijkse in plaats van 20 % van de dagelijkse zendtijd, met een maximum van 600 uren) kon met reclameboodschappen worden gevuld.

X. Varia

Zorgverzekering – Op 8 juni besliste de Vlaamse regering de zorgverzekering op 1 juli 2001 te laten ingaan voor zwaar zorgbehoevende 65-plussers die thuiszorg krijgen. Het stelsel zou nadien worden uitgebreid tot residentiële zorg, tot de matig en licht zorgbehoevenden en tot de min-65-jarigen. Ter financiering van de nieuwe verzekering, die de kosten van niet-medische hulp- en dienstverlening ten dele dekt, zouden alle inwoners van het Vlaams Gewest vanaf 25 jaar een maandelijks bijdrage van 30 frank moeten betalen.

Het Vlaams Parlement had op 19 maart 1999 het Zorgverzekeringsdecreet goedgekeurd. Het was de bedoeling het stelsel op 1 januari 2000 te laten ingaan, maar dat bleek juridisch en praktisch niet haalbaar. Kort na haar aantreden, in juli 1999, besliste de regering-Dewael de invoering uit te stellen tot 1 januari 2001, maar ook die datum bleek niet gehaald te kunnen worden.

Half december dienden de meerderheidsfracties in het Vlaams Parlement een voorstel van decreet in om het Zorgverzekeringsdecreet van 30 maart 1999 op

enkele punten aan te passen. Minister van Welzijn Vogels zei dat er nog vier hinderpalen waren voor de invoering van de zorgverzekering. Een ervan was het verzet van de Franstalige partijen tegen het Zorgverzekeringsdecreet, dat vorm had gekregen in een vernietigingsberoep bij het Arbitragehof.

Persoonlijk assistentiebudget – Bij decreet van 17 juli 2000 (*Belgisch Staatsblad* van 17 augustus 2000) voerde het Vlaams Parlement het persoonlijke assistentiebudget in. Gehandicapten kunnen daardoor een budget krijgen (van 300.000 tot 1,4 miljoen frank) om zelf de hulp te organiseren die ze nodig hebben. Zodoende kunnen ze zelfstandig of in gezinsverband blijven wonen en hoeven ze niet naar een instelling. De maatregel werd een belangrijke stap in de vernieuwing van het gehandicapten-beleid genoemd.

Kinderopvang – Minister van Welzijn Vogels stelde op 6 maart een plan voor om het aantal plaatsen voor kinderopvang in vier jaar met 10.000 uit te breiden, hoofdzakelijk door particuliere initiatieven te stimuleren. Daartoe zouden onder meer het fiscaal aftrekbaar kostenforfait voor opvangmoeders en de subsidie voor opvanginstellingen verhoogd worden.

OCMW – Bij decreet van 17 juli 2000 tot wijziging van de organieke OCMW-wet (*Belgisch Staatsblad* van 11 augustus 2000) breidde het Vlaams Parlement de federale regels voor de cumulatie van een burgemeester- en een schepenambt uit tot de voorzitter van een OCMW. De wedde van een OCMW-voorzitter en de vergoedingen die hij voor andere openbare mandaten ontvangt, mogen niet hoger zijn dan anderhalf maal de parlementaire vergoeding. Het decreet bepaalde voorts dat OCMW-raadsleden vanaf 1 januari 2001 hetzelfde verhoogde presentiegeld krijgen als de gemeenteraadsleden van hun gemeente. De familiale onverenigbaarheid in de OCMW-raden werd teruggebracht van de derde tot de tweede graad. Voor gehuwden bleef de onverenigbaarheid behouden; zij mogen niet samen lid zijn van de OCMW-raad.

Amateurkunsten – Het decreet betreffende de amateurkunsten van 22 december 2000 (*Belgisch Staatsblad* van 9 maart 2001), dat in de plaats kwam van het decreet van 24 juli 1991 over de subsidiëring van de amateuristische kunstbeoefening, hervormde de erkenning en subsidiëring van de landelijke organisaties. Met het oog op de ontzuiling van de sector kon per kunstdiscipline nog maar één pluralistische organisatie erkend en gesubsidieerd worden, die meer professionele medewerkers zou kunnen inzetten. Het Vlaams Centrum voor Amateurkunsten zou als steunpunt voor de sector fungeren.

Podiumkunsten – De leden van de Beoordelingscommissie Nederlandstalige Dramatische Kunst namen op 9 maart collectief ontslag omdat minister van Cultuur Anciaux geen rekening had gehouden met hun advies en een groter aantal theatergezelschappen had erkend dan de commissie had voorgesteld. Volgens de Vlaamse Directies voor Podiumkunsten zou het royale erkenningsbeleid van

Anciaux 490 miljoen frank kosten. Tot verrassing van de sector trok Anciaux enkele maanden later het budget voor podiumkunsten in 2001 met 519 miljoen frank op.

Onderzoek scheepskredieten – Het Vlaams Parlement richtte op 12 mei een ‘Commissie van onderzoek over de toekenning en de aanwending van scheepskredieten’ op. Aanleiding was de aanhouding (20 maart) van de Antwerpse schepen André Gantman (VLD), die advocaat was geweest van Tsvi Rosenfeld, de beheerder van de rederij ABC Containerline die in het begin van jaren 1990 vier schepen had laten bouwen op de Boelwerf in Temse en daarvoor van de Vlaamse regering renteloze leningen had gekregen, maar in 1996 in verdachte omstandigheden failliet was gegaan. De Vlaamse overheid had vruchteloos geprobeerd haar geld te recuperen. Rosenfeld had bij een ondervraging in het kader van het gerechtelijk onderzoek over de scheepskredieten verklaard dat hij Gantman 1,3 miljoen dollar had gegeven om invloedrijke CVP-politici te beïnvloeden bij de behandeling van het dossier van de niet-terugbetaalde scheepskredieten. Gantman zei dat hij 34 miljoen frank, waarvan hij beweerde dat het om ereloon ging, op een rekening in Zwitserland had geplaatst, maar niet had aangegeven bij de belastingen. Op 28 februari had hij, nadat zijn naam was opgedoken in de berichtgeving over het gerechtelijk onderzoek over de scheepskredieten, ontslag genomen als schepen en gemeenteraadslid.

De VLD had tijdens de vorige legislatuur al aangedrongen op een onderzoek naar onregelmatigheden bij de toekenning van scheepskredieten, maar de twee regeringspartijen, CVP en SP, hadden zich daar tegen verzet. Op 12 mei besliste het Vlaams Parlement unaniem een bijzondere commissie op te richten om “mogelijke onzorgvuldigheden” bij de toekenning en de aanwending van scheepskredieten te onderzoeken. Ze kreeg daarvoor tot 30 juni de tijd. Op verzoek van de CVP werd het onderzoek beperkt tot de scheepskredieten; in een voorstel van de meerderheidsfracties was eerder ook sprake van subsidies aan scheepswerven.

De commissie werd op 16 mei geïnstalleerd. Ze verhoorde onder anderen de oud-ministers De Batselier, Van den Brande en Eric van Rompuy, Désiré van den Stockt, een oud-werknemer van de NMKN (die voor rekening van de Vlaamse overheid de scheepskredieten beheerde) en Roger Malevé, de topman van Gimvindus.

In haar rapport (29 juni) belichtte de onderzoekscommissie uitvoerig de rol van de federale en de Vlaamse overheid, van Gimvindus en van de NMKN in de scheepskredietenaffaire, maar zij kon geen van de betrokkenen grove fouten ten laste leggen. In de aanbevelingen, die in grote lijnen aansloten bij de principebeslissing van de Vlaamse regering over de hervorming van de administratie (zie hoger), pleitte zij voor het herstel van het primaat van de politiek in de verhoudingen tot de verzelfstandigde overheidsinstellingen en van de ministeriële verantwoordelijkheid, en voor de versterking van de parlementaire controle op de VOI's (Vlaamse overheidsinstellingen). De commissie stelde ook voor de overheidsholding Gimvindus te ontbinden. Bij de stemming in de commissie over het rapport had het Vlaams Blok tegengestemd; de CVP had zich onthouden. Volgens die partij was het er de VLD om te doen geweest de macht van de CVP in de overheidsinstellingen

Mark Deweerdt

en de administratie te breken. Het Vlaams Parlement besprak op 6 juli het rapport, maar over de besluiten en aanbevelingen werd niet gestemd.

Lijnkaart Brusselse senioren – Op 25 augustus deelden de ministers Anciaux (Brusselse Aangelegenheden) en Stevaert (Mobiliteit) mee dat zij een oplossing hadden gevonden voor de klacht van de Vlaamse senioren in Brussel, dat zij, in tegenstelling tot de 65-plussers die in het Vlaamse Gewest wonen, niet gratis met de trams en bussen van De Lijn konden rijden. De oplossing bestond erin dat het Seniorencentrum, een erkend dienstencentrum van de Vlaamse Gemeenschap en de feitelijke koepel van de Vlaamse seniorenverenigingen in het gewest, een subsidie kreeg waarmee het 10.000 netabonnementen bij De Lijn kon kopen. Alle Brusselse senioren “die zich tot de Vlaamse Gemeenschap bekennen” konden een Lijnkaart aanvragen. Op 9 november waren al 11.500 aanvragen ingediend en werd de toekenning van Lijnkaarten stopgezet. Ongeveer een derde van de pasjes gingen naar Franstaligen; controle op de taalaanhorigheid van de aanvragers bleek juridisch niet mogelijk te zijn.

*
* * *